

Schopenhauer'ın Rekreatif Aktivitelere Bakış Açısı Bağlamında Spor Yayınları

UĞUR KESKİN

Öz

Bu makalede, rekreatif aktiviteler, Schopenhauer'ın felsefi anlayışı doğrultusunda ele alınmıştır. Bireylerin boş/serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin bilimsel disiplin olarak rekreasyon alanına girmektedir. Performans sporuna dönüştürülmediği sürece, hem yapılan her türlü sportif aktivite hem de spor izleyicisi olmak, rekreatif aktivite olarak kabul edilmektedir. Literatür incelemesi üzerinden kuramsal tartışmaların yürütüldüğü bu makale; en dış çerçevede felsefi bakış, bilimsel literatür bağlamında rekreatif aktiviteler, daha özelde ise spor yayıncılığı kapsamında yapılandırılmıştır. Genelden özele gidilen bu yaklaşımla; felsefi bir bakış açısının, bilimsel literatürden de destek alınarak yaşamsal alanlara ne şekilde yansıtılabileceği, spor yayıncılığı üzerinden izah edilmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemelerde, felsefi temellendirmeye dayalı bir yaklaşımın, rekreatif aktiviteler ve spor yayınlarına ilişkin temel hususlarla çelişmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Teknik unsurların ötesine geçerek düşünsel derinliğe dayalı çalışmaların, bütün bilim alanlarında olduğu gibi, rekreasyon ve yayıncılık alanlarına da anlamlı katkılar sunabileceği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif Aktiviteler, Spor Yayınları, Schopenhauer

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 21.02.2019

Kabul Tarihi: 26.06.2019

ORCID ID: 0000-0003-2740-4120

E-mail: ugurkeskin@anadolu.edu.tr

Schopenhauer's Perspective About Sports Publications in the Context of Recreational Activities

UĞUR KESKİN

Abstract

In this article, recreational activities are discussed in Schopenhauer's philosophical understanding. The ways of evaluating individuals' free time are included in the recreation area as a scientific discipline. Unless it is transformed into performance sport, both sportive activities and sports watchers are considered to be recreational activities. This article discusses the theoretical debates on the literature review; the most external framework is structured within the scope of philosophical view, recreation activities in the context of scientific literature, and more specifically in the context of sports broadcasting. With this approach from general to special; how a philosophical point of view can be reflected to the life-related issues with the support of the scientific literature is tried to be explained through sports broadcasting. In the research, it was concluded that an approach based on philosophical baseline would not contradict with the basic issues related to recreational activities and sports broadcasts. It has been concluded that the studies based on intellectual depth can contribute significantly to the fields of recreation and publishing, as well as in all fields of science.

Keywords: Recreative Activities, Sports Broadcasts, Schopenhauer

Research Paper

Received: 21.02.2019

Accepted: 26.06.2019

ORCID ID: 0000-0003-2740-4120

E-mail: ugurkeskin@anadolu.edu.tr

1. Giriş

Boş zaman olgusu ve buna bireyin kendini uyumlaştırması hususunda çok sayıda unsur etkili olabilmektedir. İnsanların, zamanlarını etkin bir şekilde yöneterek çevresel unsurlar üzerindeki denetimlerini araştırmaya yönelik çeşitli bilimsel çalışmalar yürütülmüş ve yürütülmeye devam etmektedir (Yılmaz, 2015: 33). Yönetim bilimci Drucker'a (2000: 64) göre, yirminci yüzyılda çalışma saatlerinin sürekli olarak kısaltılmasının bir sonucu olarak boş zamanlar piyasası, en hızlı gelişen piyasa durumuna gelmiş bulunmaktadır.

Boş zaman olgusu üzerine yapılan bilimsel çalışmalar, özellikle son yıllarda artmış olmasına karşılık, söz konusu olgu, antik çağlardan itibaren filozofların üzerinde fikir yürüttükleri bir konu olmuştur. Belirli bir düşünürün/yazarın birincil kaynaklarına odaklanmanın, söz konusu düşünür veya yazara ilişkin yapılan çok sayıda inceleme, araştırma ve şerhten daha iyi olacağı anlayışı göz önünde bulundurulurken kaleme alınan bu makalede, bireylerin boş zamanlarında yönlendikleri rekreatif aktivitelere ilişkin bakış açısı, Schopenhauer'ın görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Schopenhauer (2014a: 53), doğrudan birincil kaynak eserleri incelemenin gerekliliğini şu sözlerle ifade etmektedir: "Kendi özgün eserleri yerine filozofların öğretilerine dair yazılmış her türlü yorum veya şerhi ya da genel olarak felsefe tarihi okumak, yiyeceğinizin başka birisi tarafından çiğnenmesini istemekten farksızdır."

İzleyici kitlesi olarak milyonlara hitap eden spor yayınları, insanlara rekreatif aktivite olanağı sağlayan kendine özgü bir konuma sahip bulunmaktadır. Özünde bireysel bir uğraşı olan rekreatif aktiviteler, spor yayıncılığı gibi kitle iletişim araçları sayesinde bu gerçekliğin görünümünü farklı bir boyuta taşımak suretiyle hem bireysel (mikro) hem grupsal (meso: arkadaş grubu) hem örgütsel (makro: bölgesel nitelikteki kulüp ve/veya taraftar örgütlenmeleri) hem de örgütler-üstü (popülasyon: ulusal/uluslararası nitelikteki örgütlenmeler) düzeydeki algı biçimlerine etki edebilme niteliği taşımaktadır. Schopenhauer'ın yaklaşımı asıl vurgu olarak öne çıkarıldığı için, kapsam olarak bu makalede, analiz düzeyi olarak genellikle bireysel (mikro) düzeyiyle sınırlı kalmıştır.

2. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu makalenin amacı, rekreatif aktiviteleri, Schopenhauer'ın felsefi anlayışı ekseninde ele almaktır. Bireylerin boş/serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerini bilimsel olarak araştırma ve incelemeye konu eden bir disiplin olarak rekreasyon alanı aracılığıyla, başta sportif faaliyetler olmak üzere çok çeşitli faaliyetler üzerinde çalışmalar yürütmek mümkün olabilmektedir.

Bu çalışma, Schopenhauer'ın felsefi yaklaşımı doğrultusunda yürütülen ve literatür incelemesi üzerinden kuramsal tartışmaların yapıldığı keşifsel bir inceleme tasarımıyla kaleme alınmıştır. Makalede, ilk olarak Aristoteles ve Euklides (Öklid) tarafından kullanılan aksiyomatik tümdengelim yaklaşımı benimsenmiştir. Aşağıdaki açıklamalardan da görülebileceği üzere, öncelikle makalenin varsayımı ifade edilmiş, buna bağlı olarak önermelerde bulunulmuş, söz konusu önermeler üzerinden makalenin araştırma sorularının cevapları verilmeye çalışılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden içerik incelemesi tekniğinin kullanıldığı çalışmada, Schopenhauer tarafından kaleme alınan ve Türkçeye çevirisi yapılan birincil kaynak eserlerin tamamı ele alınarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Buna karşılık, Schopenhauer'ın bu makalede ele alınan hususlara dolaylı ya da dolaysız olarak değinmediği bazı eserlerinin (Schopenhauer, 1983; 2007c; 2012; 2014b; 2015; 2017c) de olduğu görülmüştür. Söz konusu durum ise Schopenhauer'ın farklı alanlarda çok sayıda eserler vermiş olmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Doğruluğa sahip bulunması nedeniyle ispatı icap etmeyen bir kabul edilmiş gerçeklik olan ve 'varsayım' (faraziye/mütearife/belit/koyut/öndoğru/aksiyom/hipotez/postulat) terimiyle ifade edilen bu kavramı Platon (2016: 93), "Herkes tarafından kabul edilen gerçeklik" sözleriyle izah etmektedir. Herhangi bir kanıt gerektirmeden, doğruluğu farz ve kabul edilen ve müteakip önermelerin ön dayanağı/payandası (teorik öngörüsü) olan varsayımdan önermelere, önermelerden de araştırma sorularına geçiş yapılmış olması, bu makalenin yönteminin belirleyici bir yönünü teşkil etmektedir. Nitekim Schopenhauer (2018a: 8) da, İsteme ve Tasarım Olarak Dünya adlı başyapıtına "Dünya benim tasarımımdır. Bu; yaşayan, bilen her şey için geçerli bir doğruluktur." sözleriyle başlamaktadır. Schopenhauer (2018b: 100) bu ifadeyi, tıpkı Euklides'in mütearifeleri/belitleri gibi, anlamaya başlar başlamaz herkesin doğru olduğunu fark edeceği temel bir varsayım olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, her külli doğrunun, kendisinden kaynaklanan hatırı sayılır adette daha cüzi doğrulara çevrilebileceğini belirten Schopenhauer (2017a: 89); varsayımdan, önermeler dizisine geçme mantığını (araştırma soruları oluşturma hususuna değinmeksizin), bu makaledeki anlayışa benzer bir biçimde dile getirmektedir.

Bu makalede, geçmiş yüzyıllara ait olsalar da filozofların (bu çalışma özelinde Schopenhauer'ın), çağdaş anlamda var olan yaşamsal gerçekliklere ve kuramsal olarak belirli öncüllere dayandırılmaya çalışılan bilimsel yaklaşımlara sağlam bir temellendirme sağlayabilecekleri varsayımında bulunulmuştur. Söz konusu varsayımına göre, çağdaş bilimsel araştırma ve incelemelerin ulaşmaya çalıştığı

gerçekliklere yönelik girişimlerin, felsefi açılımlar aracılığıyla genişletilebilmesi, derinleştirilebilmesi ve farklılaştırılabilmesi olası görünmektedir. İfade edilen temel varsayımdan hareketle, aşağıdaki önermelerin öne sürülmesi mümkün olabilmektedir.

Birinci Önerme: Çalışma yaşamını iyileştirmeye yönelik olumlu gelişmeler neticesinde, iş zamanı dışında kalan vakitlerin fazlalaşmasına bağlı olarak rekreatif aktivitelerin de artarak çeşitlilik göstermeye başlaması, bilimsel literatüre yansyarak bu alanda yapılan çalışmaları artırmış fakat felsefi anlamda yeterince derinleştirememiştir.

İkinci Önerme: Salt bilimsel/kuramsal temele dayalı olarak yürütülen çalışmanın, teorik sınırlılıkların ötesine geçemeyeceği gerçeğinden hareketle, belirli bir felsefi anlayışa bağlı kalınarak yapılandırılacak yaklaşımın, kendine özgü açıklayıcı mekanizmaları aracılığıyla literatüre anlamlı katkılar sunabilmesi mümkün görünmektedir.

Bu önermelere koşut olarak öne sürülen görüşlere göre bilimsel çalışmalar, ne tür çalışma biçimlerinin ve ilerleme yollarının takip edileceğini ve hangilerinden sakınılacağını belirleyen yöntemsel anlamdaki kurallar setini oluşturan katı bir çekirdeğe sahip bulunmaktadır (Woolgar, 1999: 24; Güzel, 1999: 87). Bilim alanlarının kendi uzmanları tarafından bir koza gibi örülen bu katı, çekirdeğe dokunmamak şartıyla, yeni sına ve açıklama olanakları sağlayabilecek farklı bakış açılarıyla, söz konusu koruyucu katı katmanın geliştirilmesi gerekmektedir (Demir, 2000: 104). Bilimsel çalışma alanlarına ilişkin gerçekliği kuşatan ve sadece içsel bir bakış niteliğindeki disiplinler çalışmaları, farklı bakış açıları ortaya koyabilen felsefi yaklaşımlardan önemli ölçüde ayrılmaktadır. Bunun sonucu olarak da kuramsal evrenleriyle gerçeklik arasındaki ilişkiyi kendi istedikleri gibi tasarlamaya başlayabilmektedirler. Örneğin, eklektik bir disiplin olan görece yeni bazı bilim alanları, diğer bilimlerden devşirdikleri kavramları, kendi jargon ve anlatımları aracılığıyla yeniden yapılandırabilmektedir. Ancak bu kurgusal yapılandırma, bilimsel disipline sıkı sıkıya sadık kalan zihinsel bariyerler ve yazınsal anlatımlardan kaynaklanan kısıtlar nedeniyle belirli bir sınırın ötesini zorlayamamaktadır.

Bu makalede, yukarıdaki önermeler üzerinden aşağıdaki soruların yanıtları oluşturulmaya çalışılmıştır. Makalenin amacı doğrultusunda hazırlanarak cevapları aranan söz konusu araştırma soruları, birbirini tamamlayacak biçimde şu şekilde ortaya konulmuştur:

Araştırma Sorusu 1: Rekreatif aktivitelerle spor yayınları arasında ne tür bir ilişki bulunmaktadır?

Araştırma Sorusu 2: Genellikle iletişim bilimlerinin çalışma alanı olarak görülen spor yayınlarının, rekreatif aktiviteler kapsamında ele alınması durumunda daha farklı değerlendirmelerin ortaya çıkarılabilmesi mümkün olabilir mi?

Araştırma Sorusu 3: Felsefi temellendirmeye dayalı bir anlayış, rekreatif aktiviteler ve spor yayınlarına ilişkin temel yaklaşımlarla çelişir mi?

Schopenhauer'ın kendisinin de ifade ettiği üzere antik çağlardan itibaren gelen gerek felsefi gerekse günümüzün bilimsel çalışmalarının temel problemleriyle iç içe geçen önemli, ciddi ve zor sorular; titiz olmayı, soruda var olan ana hususları çözmeyi gerektirmektedir (Schopenhauer, 2000: 11). Bu açıklamalardan da hareket edilerek yukarıda sıralanan önermelerdeki varsayımlara işlerlik kazandırılabilirdiği ölçüde, araştırma soruları da yanıtlarını bulabilecektir.

Bu makalenin yazılmasına yönelik araştırma sürecinde, çok sayıda veri tabanına ulaşım olanağı sunan ve üniversite bağlantılı toplu arama motorunun yanı sıra, 'Google' arama motoru ve 'TÜBİTAK Ulakbim Türkçe Veri Tabanı' arama motoru kullanılarak, ilgili anahtar kelimeler aracılığıyla bilimsel kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır. Türkçe ve İngilizce taramalarda, bu makaleye benzer bir içeriğe sahip geçmiş tarihli bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle bu makale, asli kaynak olarak Schopenhauer tarafından yazılan eserler ekseninde yapılandırılmıştır.

3. Teorik Arka Plan

Makalenin kuramsal yönü aşağıdaki iki alt başlıkta ele alınmıştır.

3.1. Rekreatif Aktiviteler

Bir bilim, ilerlediği ölçüde temellerinin incelenmesi de o derecede derinleştirilmelidir. Örnek olarak inşaat hâlindeki bir yapı ele alındığında, yapı ne denli büyük ve katlarının sayısı ne kadar fazla olursa temelinin de o derece sağlam olması gerekmektedir. Bunun gibi bilimde de ilerledikçe temellerin daha sağlam olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Bozkurt, 2008: 86). Performans sporları haricinde kalan gündelik sportif aktiviteleri içine alan bilim olarak rekreasyon alanında da teorik ve felsefi anlamda temel teşkil edecek derinlemesine çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Zira sportif aktiviteler, insanlığın varoluşundan itibaren bireysel olarak yapılmakta, antik çağlardan itibaren olimpiyat oyunları (bkz. Platon, 2011a: 32) veya benzeri şekillerde organize edilmektedir.

Günümüzde rekreatif aktiviteler olarak kavramlaştırılan uğraşları, Platon'un öğrencisi olan Aristoteles (2017: 101-102) şu sözlerle ifade etmiştir: "İnsanın yaşamında dinlenme anları vardır ve dinlenme anlarında hoşça zaman geçirilir. İnsan-

ların böyle zamanlarda nasıl zaman geçirmeleri, ne şekilde davranmaları, neler söylemeleri ya da neler dinlemeleri gerektiği önemlidir.”

Rekreatif aktiviteler, ancak ve ancak bireyin boş/serbest zamanlarında gerçekleştirilebilmektedir. Schopenhauer'ın, rekreatif aktiviteleri mümkün kılan boş/serbest zaman tanımı, çağdaş literatürdeki tanımlamalarla çok büyük bir benzerlik taşımaktadır. Ona göre, boş zaman yani insanın benliğinin ya da ferdiyetinin özgürce idrak etmek için sahip olduğu zaman, genellikle hayatın çaba ve zahmetinden arta kalan meyvesi ya da ürünüdür (Schopenhauer, 2017b: 44) ve kişinin kendi varlığına sahip olmasını sadece boş zaman sağladığından, boş zamanlarında, kendi içlerinde gerçek olan bir şeyler bulabilen insanları mutlu saymak gerekmektedir (Schopenhauer, 2011: 30). Buna karşılık, boş zamana sahip olmak, zannedildiği gibi herkesin payına düşen bir şey değildir. Zira sıradan insan olan düşük gelirli sınıfların kaderi, kendisi ve ailesinin maiyeti için gerekli olanların peşinde ömür tüketmekten (Schopenhauer, 2017b: 58), boş zaman ayrıcalığı ancak ve ancak yüksek gelirli sınıfların payına düşmektedir. Düşük gelirli sınıflara yönelik benzer bir yaklaşım ortaya koyan Maleviç'e (2015: 18) göre de çalışmamanın esas dürtüsü çalışmaktır, zira ona ancak çalışarak ulaşılabilir.

Sporun rekreatif bir aktivite olarak ele alınarak bilimsel bir çalışma alanı hâline gelmesi, görece yeni bir olgudur. Spora gösterilen büyük ilgiyi yalnızca sağlık hususuna bağlı kalarak açıklayabilmek mümkün olamamaktadır. Sporu heyecanlı takip etmek, izlemek, taraftar olmak ve bu nedenle çeşitli tartışmaların içinde bulunmak, bireylerin vazgeçemeyeceği rekreasyona yönelik faaliyetler arasında yer almaktadır (Karaköse, 2000: 5). Rekreatif aktivitelere ilişkin bilimsel literatürün görece yeni olmasından dolayı, felsefi ve kuramsal arka planının tam anlamıyla derinleşebildiğini ifade edebilmek mümkün olamamaktadır. Dolayısıyla bu makale ve benzeri türden felsefi temellendirme çabaları, alana anlamlı katkılar sağlayabilme ve daha ileri çalışmalara bakış açısı kazandırabilme potansiyeli bakımından özgün bir değere sahip bulunmaktadır. Spor yayıncılığı, iletişim bilimleri içinde kendi literatürünü oluşturma konusunda yeterince kapsamlı bir alan olmasına karşılık bu alanda yürütülen çalışmalarda yayıncılığın teknik ve teknolojik yönleri çok daha ön plana çıkmaktadır. Spor yayıncılığının sosyal yönünün bireye yansıyan boyutu olarak spor yayınlarının izlenmesinin, rekreatif bir aktivite kimliğine büründüğü göz önünde bulundurulduğunda, konuya yönelik felsefi bakış getirilmeye çalışılmasının önemi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Gündelik yaşamla sıkı bir bağ içinde bulunması, sporu, diğer yaşamsal alanların da içine çekmektedir. Bu bakımdan sportif aktiviteler, bedensel olarak yürütülen bir faaliyet olmanın ötesine geçerek geniş izleyici kitlelerine de hitap edebilmek-

tedir. Sportif faaliyetlerin içinde bulunan sporcular ve spor takımları, milyonlarca izleyici tarafından özellikle görsel medya unsurları aracılığıyla yakından takip edilmektedirler (Keskin, Çalışkan & Aydoğdu, 2017: 14).

3.2. Schopenhauer ve Felsefi Anlayışı Hakkında Genel Bilgiler

1788'de dünyaya gelen Schopenhauer, öldüğü (1860) zamana kadar geçim sıkıntısı çekmemiş olmasına karşın kötümser ve irrasyonist bir filozof olarak dikkat çekmektedir (Özkan, 2006: 19). Schopenhauer'ın, 1803 yılında yaptığı gezide Londra'daki kentsel zenginlik ve ihtişamdan önce, dilenciler, alt tabaka insanları, sakat denizciler ve yoksulluk dikkatini çekmiştir. İleriki yıllarda, hayatın acılarının tıpkı yaşlılığın, hastalığın, ölümün ne olduğunu genç yaşında fark eden Budha'da olduğu gibi, kendisini de 'kısıvrak yakaladığını' ifade etmiştir (Atayman, 2006: 15). Hegel ile aynı dönemde ders vermenin neden olduğu rekabet, yıllar içinde onu olumsuz etkilemiştir. O dönemin toplumsal psikolojisine uygun düşen ve özellikle 1848 ayaklanmalarının oluşturduğu toplumsal karamsarlık nedeniyle kötümser dünya görüşü, Schopenhauer'a da yansımıştır (Aydın, 2009: 219).

Büyük sistemleri sevmeyen, tek tek düşünceleri yeğleyen Schopenhauer, bu yönüyle aslında Aristoteles'in (2002: 21) şu görüşüne yaslanmaktadır: Biri hem kunduracı hem de iyi ise ona 'iyi kunduracı' demek doğru değildir. Nitekim tek tek doğru olanların, birlikte de doğru olduğunu kabul etmekten pek çok saçmalık doğmaktadır. Schopenhauer'ı büyük filozoflar arasında gösteren, kendisini gurur duyduğu bir öğretmeni ve terbiye ustası olarak nitelendiren Nietzsche (2018: 5; 2005: 93-94), onun hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: "Kulağı olan için Schopenhauer iyi söz söylerdi ve aynı zamanda etkileyici ve büyüleyici bir ifade tarzı vardı."

Schopenhauer (2014a: 208), kendi felsefesini şu sözlerle ifade etmektedir: "Benimki kadar sade ve bu kadar az unsurdan müteşekkil bir felsefi sistem nadiren bulunur. Bu sebepten ötürü, bir bakışta alımlanıp kavranabilir. Bu, nihayetinde onun temel fikirlerinin birliği ve uzlaşımı sayesinde böyledir." Schopenhauer'ın felsefesi, olumlu ya da olumsuz pek çok görüşü de beraberinde getirmiştir. Söz konusu görüşleri ele almak, bu çalışmanın amaç, kapsam ve hacmini aşmaktadır. Buna karşılık, felsefi bir temellendirme söylemiyle kaleme alınan bir makale olarak, Schopenhauer'ın da dayanmış olduğu düşünsel zemine kısa da olsa değinmek gerekmektedir. Schopenhauer, Kant ve Platon'un idealizmiyle Budhacılığın karamsarlığını sentezlemekte, özne ile iradeyi özdeş kabul etmektedir.

Schopenhauer'ın kendi felsefesini Kant dışındaki daha eski öncüllere dayandırma hususundaki eksikliğine yönelik en ciddi eleştirilerden biri, çağdaşı Osmanlı düşünürü Ahmet Mithat Efendi tarafından yöneltilmiştir. Ahmet Mithat Efendi

(2016: 52), Schopenhauer'ın kaleme aldığı anlatımlarının esas itibarıyla Doğu ve Batı dünyasındaki bazı filozoflarla kadim bazı kavramların etimolojik kökenine dayandığını ayrıntılı olarak ortaya koyarak tahlillerini şu sözlerle tamamlamaktadır: "Maksat, Schopenhauer'ın sözünün mucidi olmadığını göstermek değildir. Metafizisyenler meyanında kendi efkârına müşterek olanlar çok olduğunu ve kendisinin dahi âdeta bir metafizisyen bulunduğunu bi'l-ıspat onların mesleklerini o kadar münasebetsiz görürse, kendi mesleğini dahi münasebetsiz görmüş olacağı lüzumuna bir işaretçiktir."

Schopenhauer'a yöneltilecek olan özgünlük ya da düşüncelerinin arka planında yer alan daha kadim/felsefi görüşlere bilinçli veya bilinçsiz olarak yer vermemiş olmasından kaynaklanan eksiklikleri ortaya çıkarmak, bu makalenin kapsam ve sınırlılıklarını zorlamakta, daha ileri çalışmaların konusunu teşkil etmektedir. Schopenhauer felsefesinin temeline yönelik tartışmaların bir tarafa bırakılması, kendisinden sonra gelenleri etkilediği hususları görebilmeyi daha kolaylaştırması açısından da analiz kolaylığı sağlamaktadır. Zira Schopenhauer'ın dünyayı anlamsız ve insanı sorun yumağı olarak tanımlaması, kendisinden sonra gelen düşünür ve yazarları, yaşam üzerinde düşünme ve anlama çabası konusunda daha özen göstermelerine yönelik bir güdüleme sağlamıştır. Nitekim onun metafizik ardılları olan Nietzsche, Kierkegaard, Frankl ve Fromm gibi düşünür ve yazarlar aracılığıyla insanın doğası ve yaşamın anlamı gibi kavramlar daha sıklıkla gündeme getirilmeye başlamıştır.

4. Edinilen Bulguların Analizi: Schopenhauer'ın Bakış Açısından Rekreatif Aktiviteler

İnsan, yaşamda her şeyin istediği gibi olmasını bekleyemez (Platon, 2011b: 53). Toprağı kazmadan, hiçbir sıkıntıya kapılmadan dünyadaki tüm altınlara sahip olmanın bir yararı yoktur (Platon, 2016: 54). "Zahmetsiz rahmet olmaz." atasözünü çağrıştıran ve Platon'a ait olan bu görüşler, aslında insanlığın kadim bir düşüncesi olarak bilinegelmektedir. Bu düşünceye yakın görüşler öne süren Schopenhauer (2008: 9), şunları ifade etmektedir: "Hayat sonsuz ve ızdırapsız olsaydı, dünyanın neden var olduğunu ve neden tam da bu şekilde var olduğunu sormak muhtemelen kimsenin aklına gelmez, her şey tamamen doğal olarak kabul edilirdi." ızdırapsız bir hayat olanaksız ve aynı zamanda sağlıksızdır. Dostoyevski, Ezilenler adlı romanında, "Gelecekteki mutlu günleri hak etmemiz için önce ıstırap çekmemiz gerekiyor. ıstırap her şeyi temizler." demektedir. Acılar insana dayanma gücü vermektedir. Buna karşılık, mutluluk ve haz ise insanı gevşetmekte, dikkatini dağıtmakta ve muhtemel tehlikelere açık hâle getirmektedir (Özkan, 2006: 98).

Schopenhauer, dünyayı seyretmekte ve onu ıstırap/acı ve can sıkıntısı gibi unsurlarla dolu olarak bulmaktadır. Onunla ister fikir birliği içinde olunsun ister olunmasın, insanın varlığına eklemelendirilebilecek değerler hakkında geniş açılımlı argümanları bulunduğu gerçeğini kabul etmek gerekmektedir. İçerme zorunluluğu bulunan ve olumsuz gibi algılanan bu tür etmenler, var olmamaya tercih edilebilecek birer olgu değildir (Janaway, 2007: 136). Tek tek ele alındıklarında her bir ıstırap ya da can sıkıntısı kaynağının bir kural dışılık olarak görülmesi mümkündür; fakat genel olarak ele alındığı zaman, pek de iyi intibalar uyandırmayan bu olumsuzluklar, kural dışı değil, kuraldır (Schopenhauer, 2018d: 13).

Schopenhauer'ın (2017b: 41), 'ıstırap' ve 'can sıkıntısı' kavramları arasındaki temel ayrımı ortaya koyduğu aşağıdaki anlatımlar, çok belirleyici bir nitelik taşımaktadır. Schopenhauer, ıstırap ve can sıkıntısını insan mutluluğunun iki temel düşmanı olarak tanımlamaktadır. Bu iki kavram arasındaki ayrımı şu şekilde ifade etmektedir: "Aşağı sınıftakiler günlerini, ihtiyaçları tedarik için sürekli mücadeleyle, bir başka ifadeyle ıstırapla geçirirken yüksek sınıflar, can sıkıntısıyla tek düze ve çok kere umutsuz bir savaş hâlinde dirler." Schopenhauer'a göre (2018a: 250) insanlar, genel olarak iki aşırı uç davranıştan birini sergilemektedirler. Aşağı sınıftakiler, düşkünlükten (sefaletten/yokluktan/kıtlıktan) kaynaklanan bir 'ıstırap/acı' içinde bulunmaktadırlar. Yüksek sınıflar ise yapacak işleri bulunmamasından kaynaklanan bir 'can sıkıntısı' yaşamaktadırlar.

Can sıkıntısı, insanlarda en büyük belalarda, en doğrudan hissedilen cezalardan biridir. Hayattaki tek amaçları keselerini doldurmaktan ibaret olup kafalarının içini ölümüne boş bırakan bir sürü sefil yaratıkta görürüz bunu... servetleri onlar için bir cezaya dönüşmüştür. Çünkü onlardan kurtulmak için her yöne saldırırlar, yerlerinde duramazlar, şuraya buraya her yere seyahat ederler. Bir yere ulaşırsı ulaşmaz hemen oranın kendilerine sunacağı oyun ve eğlenceleri arayıp sormanın telaşına düşerler, nasıl ki yoksul bir adam akşam öğününü nerede bulacağını tasası içinde koşturup durursa. Zira ihtiyaç ve can sıkıntısı hiç kuşku yok insan hayatının iki temel kutbudur (Schopenhauer, 2018d: 20-21).

4.1. Rekreatif Aktivitelere Yönlendirici Güdü Olarak Can Sıkıntısı

Yaşlanma, ölüm ve benzeri çok genel hususlar, insanlarda Schopenhauer'ın ifadeyle can sıkıntısına neden olmamaktadır. Buna karşılık, genel olmayan fakat özellikle Schopenhauer'ın 'yüksek sınıflar' olarak nitelendirdiği bireyler için, çeşitli nedenlere dayalı olarak ortaya çıkabilen öznel durumlar can sıkıntısına kaynaklık edebilmektedir. Schopenhauer, can sıkıntısının nedenleri veya oluşma mekanizmasından ziyade, ortaya çıkmış bulunan can sıkıntısı durumu karşısında bireylerin ne tür davranışlara yöneldikleri üzerinde durmuştur.

Schopenhauer'a (2018: 251) göre, yaşamını güvence altına almış bulunan yüksek kesime ait birey, bundan sonra ne yapacağını şaşırılmaktadır. Bu durumda birey, yaşama yükünü hafifletmek ve duyulmaz hâle getirebilmek için zaman öldürme kaygısına düşmektedir. Bundaki asıl amaç ise can sıkıntısından kurtulabilmektir. Can sıkıntısı önemsenmeyecek bir bela değildir ve insanın yüzüne bütün olumsuzluğuyla yansımaktadır.

İnsanlar kural olarak boş zamandan çok çabuk yorgun düşerler ve onu dolduracak hayalî yahut zoraki hedefler, her türden oyun, eğlence ve hobi yok ise çok geçmeden bir yük, hatta neticede büyük bir bela hâline gelmektedir. Bu nedenden dolayı serbest zaman, gerçekleşmesi muhtemel birçok tehlikeyi barındırmaktadır (Schopenhauer, 2017b: 58). Schopenhauer'ın yaklaşımlarındaki bazı aşırılıkları eleştiren Ahmet Mithat Efendi (2016: 57), onunla benzer düşündüğü şu hususu ön plana çıkarmaktadır: "Hiçbir işi gücü, meşguliyeti olmayan insanın bahtiyar olamayacağını ve can sıkıntısına duçar olacağını muhakkaken hükmedebiliriz çünkü bunu tecrübe bizim için mümkündür."

Stoacı düşünür Seneca'nın "Zihinsel bir uğraşı içermeyen boş zaman ölümdür ve diri diri gömülmektir." görüşünü aktaran Schopenhauer'a (2011: 39) göre, serbest zamanla engin/büyük düşünce gücü aynı insanda birleşmişse bu büyük bir talih eseridir (Schopenhauer, 2017b: 58-59). Bütün isteklere yabancı olan; saf bilgidir, güzelden duyulan hazdır, sanattan alınan gerçek zevktir. Bu ise pek az kişiye bağlıdır (Schopenhauer, 2018: 252). Üstün bir akla sahip bulunan bireyler, bilginin her artışıyla, çözülmüş her meseleyle, her zekice ve veciz düşünceyle, ister kendisine ister başkalarına ait olsun, doğrudan ve canlı bir zevk alacaktır. Bu nedenle onun aklının sürekli faal olmaktan başka bir hedefi ya da amacı olmayacaktır. Bu, onun ardı arkası kesilmeyen zevk kaynağı olacak böylece sıradan bireylerin korkulu rüyası olan can sıkıntısı onun yanına yöresine uğramayacaktır (Schopenhauer, 2007a: 27).

Aristoteles'e göre, bilimsel çalışmaların gerçekleşebilmesi için boş zamanı olan insanların bulunması gerekmektedir (Koyre, 2004: 255). Yaşamı boyunca çalışma zorunluluğu içinde bulunmamış ve geçim sıkıntısı çekmemiş biri olarak boş/serbest zamanlarda bilgi edinmeye yönelik çabaların ortaya konması gerektiği konusunda Aristoteles ile benzer görüşleri paylaşan Schopenhauer (2016: 244), bu konuda şunları ifade etmektedir: "Sırf rençperlerden oluşan bir millet keşif ve icat yoluyla çok az bir ilerleme kaydedecektir fakat boş eller, faal ve cevval kafaları ortaya çıkarır. Bilimler ve sanatlar bizzat lüksün çocuklarıdır ve oba olan borçlarını öderler." Schopenhauer (2008: 121), geçmiş dönem düşünürleri üzerinden şu örneği vermektedir: "Sadi'nin Gülistan'ında da geçim tasasıyla bunalmış olanların

hiçbir şey başaramayacağını söyleyen bir pasaj yer almaktadır. Bu bakımdan hakiki filozof, doğası gereği kolayca tatmin olan ve bağımsız yaşamak için çok fazla şeye ihtiyaç duymayan kimsedir." Schopenhauer'ın, sözünü ettiği anlatımlar, Sadi Şirazi'nin (2005: 114; 135) Aile Kaygısı ve Yoksul Bilgin başlıkları altında yer almaktadır.

Schopenhauer'ın (2011: 26; 2017b: 42) bakış açısına göre, insanların oyalayıcı şeylerin, eğlencenin, her türden lüzumsuz lüksün peşine düşmesi esas itibarıyla içsel ruhsal boşluk nedeniyledir ki bu tür bir anlayış, onların birçoğunu savurganlığa ve sefalete sürüklemektedir. Hiçbir şey böyle bir sefalete karşı içsel zenginlik, ruh zenginliği kadar iyi koruma sağlamamaktadır, çünkü bu zenginlikler arttıkça can sıkıntısına da o kadar az yer kalmaktadır.

Can sıkıntısına karşı çok çeşitli çareler bulunmaktadır. Danslar, tiyatrolar, partiler, kâğıt oyunları, bahis, kumar, atlar, fuhuş, içki, seyahat ve daha bir yığın benzeri şeyler. Bunların hiçbiri kişiyi can sıkıntısına karşı koruyamamaktadır çünkü zihinsel ihtiyaçların olmadığı durumda, zihinsel zevkler de mümkün olamamaktadır (Schopenhauer, 2017b: 61). Cahil olan zenginler, sadece zevkleri peşinde koşarak ömürlerini tüketmektedirler ve bu yönleriyle tıpkı vahşi bir hayvana benzemektedirler. Bunlar, servetlerini ve boş zamanlarını kendilerine büyük değerler kazandıran şeyler için kullanmadıkları için de tenkit edilmelidirler, diyen Schopenhauer (2016: 125), yaşam anlayışı olarak zevk peşinde koşmanın değil, ısraptan uzak durmaya gayret etmenin daha makul bir davranış biçimi olduğunu ifade etmektedir.

4.2. Rekreatif Aktivitelere Uzaklaştıran Günü Olarak Çilecilik

Schopenhauer'ın bakış açısı karamsar olarak nitelendirilmesine karşılık, nasıl ki Thomas Hobbes'un insanların bencil olduğunu söylemiş olması onu karamsarlığa sürüklemiyorsa aynı durum Schopenhauer için de benzer bir karakter taşımaktadır (Tanyol, 1998: 32). Nitekim Thomas Mann, James Joyce, Samuel Beckett ve Thomas Bernhard gibi yazarlar da Schopenhauer'ı kendilerine yakın hissetmişlerdir (Strathern, 1997: 78).

Schopenhauer, dünyadaki olumsuzluklara ancak ve ancak çileci bir inzivayla karşı koyulabileceğine inanmaktadır. Bu da onun tipik Doğu düşüncesine yatkın olduğu bir yön olarak dikkat çekmektedir. Bireyci yaklaşımını açıkça ifade etmekten geri durmayan Schopenhauer (2007b: 277), "Dünyadaki en önemli şey, insanın yaşamda birçok etkinlik, sıkıntı, acı pahasına ilerlediği yoldur." sözleriyle, Uzak Doğu Zen öğretilerine gönderme yapmaktadır. Toplumsal ahlak ve adaletin; başkalarının acılarının farkına varma sayesinde ulaşılan iyilik, merhamet ve cömertlik sayesinde gerçekleşebileceğini öne süren Schopenhauer'a (2017d: 58; 2018c:

9) göre gerçek ahlaklılık, dünyevi beklentilerden uzak durarak her türlü istek ve hazdan yüz çevirmektir. Bu görüş ise Budist öğretilerdeki Nirvana anlayışını yansıtmaktadır. Nitekim yalnızca iradenin reddedilmesiyle yani iffet, yoksulluk, sevgi ve perhiz yoluyla bilgeliğe ulaşılabileceği görüşü de aynı anlayışa dayanmaktadır (Osborne, 1996: 88).

Bilginin susturucu rolü oynadığı ruh hâlinin tavır olarak ifadesinin 'çilecilik' olduğunu düşünen Schopenhauer, kurtuluşa giden yolun, acı çekmenin bizatihi kendisi olduğunu kabul etmektedir. Schopenhauer'a göre insan, acılar çekerken arınmakta ve büyük bir değişim geçirerek kendisinin üstüne yükselmektedir. Bu sayede, tam bir yanılsama olan bireysel benlik üzerinde zafer kazanmak mümkün olabilmektedir (Cevizci, 2000: 832). Aşağıdaki aktarım, Schopenhauer'ın (2011: 41) bu konudaki görüşünü ortaya koymasını bakımından açıklayıcı bir nitelik taşımaktadır:

Tek gerçek zenginlik, ruhun zenginliğidir; zira geri kalan bütün zenginlikler, olduklarından daha büyük bir kötülük hâline gelirler. İçsel zenginliğe sahip bir kişi, sahip olduğu entelektüel yetileri geliştirip olgunlaştırmak için yani kendi servetimin tadını çıkarabilmek için dış dünyadan, olumsuz bir armağandan başka bir şey olmayan özgür boş zamandan, kısacası bütün yaşamı boyunca, her gün ve her saat kendi kendisiyle baş başa kalabilme izinden başka bir talepte bulunmayacaktır.

Bütün çağların en büyük zekâları, rahatsız edilmeksizin geçirecekleri boş zamanları bütün değerlerin üstüne yerleştirmişlerdir, diyerek Sokrates, Aristoteles ve Goethe'nin sözlerinden örnekler sıralayan Schopenhauer (2011: 41-42) sonrasında bu görüşler, Nietzsche'de (2005: 94) daha ileri boyuta taşınmıştır. Nietzsche, bilgeliğe ulaşmaya çalışan bireyin, evlilik de dâhil olmak üzere, bireyselliğin önüne çıkabilecek engellemelerden kaçınması gerektiğine ilişkin görüşünü şu sözlerle ifade etmiştir: "Bugüne dek hangi büyük filozof evlendi? Heracleitus, Platon, Descartes, Spinoza, Leibniz, Kant, Schopenhauer, evlenmediler. Budha böyle düşündüğü için evini terk etti. Çileci idealde bağımsızlığa giden birçok köprü gösterilir." Nietzsche (2005: 85); çileci idealin, insanlık için büyük bir 'anlam' taşımasından dolayı, insanın temel özelliğini yansıtan 'boşluk' korkusunun ifade biçimi olarak bireysel amaçlara gereksinim duyulduğu görüşünü savunmuştur.

Schopenhauer'a (2017d: 6) göre insan, her yaşantı ve çabada olumsuzluk ve acı veya can sıkıntısının olduğunu anlayınca, yaşama isteğinden kendini ancak dünsel faaliyetler sayesinde kurtarabilmektedir. Schopenhauer, perhizle ve isteklerin kökünü kurutan çilecilik yoluyla insanın, Hint bilgeliğine sığınması gerektiği kanaatini taşımaktadır.

4.3. Schopenhauer'ın Bakış Açısı Bağlamında Rekreatif Bir Aktivite Olarak Spor

Yukarıdaki alt başlıktaki anlatımlar, nihai olarak insanın 'anlam' arayışına dayanmaktadır. Anlam arayışı denilince dünya literatüründe ilk akla gelen bilim insanı olan Viktor E. Frankl, Schopenhauer'dan derin bir şekilde etkilenmiş olduğunu ifade etmekten çekinmemektedir (bkz. Frankl, 1999: 93). "Felsefi Düşüncenin Psikolojisi" başlıklı tezinde Schopenhauer'ı içine alan bir çalışma yürüten Frankl (2016: 17), otobiyografisinde rekreatif aktivite olarak dağcılık ve tırmanış sporları yaptığını ifade etmektedir. Psikiyatr olan ve akademisyen kariyeri bulunan Frankl (2016: 29), rekreatif aktivitelerle geçirdiği vakitlerini şu şekilde ifade etmektedir: "Kayalara tırmandığım saatler, aklımı bir sonraki kitabımla ya da konferansıyla meşgul etmediğim yegâne saatlerdir kesinlikle." Frankl (2018a: 41; 2018b: 120-122), aşırıya kaçmayan sportif aktivitelerin her türlüünü, anlam istencine yönelik olumsuzluklardan kaynaklanan varoluşsal boşluk duygusundan kurtulabilmenin başlıca yolları arasında göstermektedir.

Schopenhauer'ın yaşadığı dönemlerde sportif faaliyetlerin, iletişim kanalları aracılığıyla yayımlanması, dolayısıyla da bu faaliyetlerin çeşitli teknolojiler aracılığıyla ekranlardan izlenerek rekreatif bir aktivite gerçekleştirilebilmesi söz konusu olmamıştır. Buna karşılık, Schopenhauer'ın fikrinsel anlamdaki izi sürülerek günümüze getirildiğinde, onun çağdaş ardılı olan Frankl'in sportif aktivitelere ilişkin yaklaşımları belirgin bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Sportif aktivitelerin, rekreatif yönlerine değinen Frankl (1999: 91-99), aşırı boyutlara taşındığında ne tür olumsuzluklara yol açabileceğini "Spor: Günümüzün Çileciliği" başlığı altında müstakil bir şekilde ele almış, ayrıca diğer çalışmalarında da (Frankl, 2016: 139-141), konuya değinerek âdeta Schopenhauer'ı modern bilim dünyasına taşımıştır.

Schopenhauer'ın görüşlerini derinden etkilemiş olan Budizm geleneğindeki çileci anlayışın, rekreatif aktivitelerin önünde bir engel olarak algılanabilmesi, olası gözükmemektedir. Buna karşılık, dünyanın her yerinde rekreatif/meditatif bir faaliyet olarak görülen yoga aktivitesi (Sarı ve Şenel, 2018) de Budist gelenekle özdeşleşen bir diğer aktivite olma niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla hem Schopenhauer'ın görüşlerinin dayandığı Budist anlayış hem de onun ardılı olan Frankl başta olmak üzere çağdaş literatürün üzerinde hemfikir olduğu ve rekreatif bir aktivite olarak gördüğü spor aktiviteleri/yayınları, günümüzde milyonlarca insanın ilgi duyduğu bir alan olarak ön plana çıkmaktadır.

4.4. Sporun Olumlu Taraflarının Dışsallaştırılması (Sportif Aktivitelerin Ekranlara Taşınması): Spor Yayıncılığı

Zihinsel körlük yahut kütlüğün temelinde yatan şey, ruh boşluğudur ki birçok in-

san çehresine damgasını vurmaktadır. Bu boşluk, can sıkıntısının gerçek kökenidir ve sürekli olarak zihni ve ruhu bir şeyle meşgul etmek için dışarıdan gelen bir uyarıya ihtiyaç duymaktadır (Schopenhauer, 2017b: 42). Schopenhauer'ın anlatımlarında, keskin birtakım ayrımlara yer verdiği bilinen bir gerçekliktir. Schopenhauer (2018c: 9), böyle bir üslubu kasıtlı olarak kullandığını ifade etmekte ve söz konusu üslup sayesinde dikkatlerin, insan gereksinimleri üzerine daha etkin bir şekilde yoğunlaştırılarak ona karşı duygudaşlık geliştirilebileceğini belirtmektedir. Boş zaman yoksunluğunun neden olduğu bir duygu olarak acıyı/ıstırabı, alt tabaka olarak tanımladığı bireylere, boş zaman fazlalığının kaynaklık ettiği can sıkıntısını ise üst tabaka olarak ifade ettiği bireylere atfeden Schopenhauer, kasıtlı olarak başvurduğu bu anlatımıyla tek yönlü bir vurgulama (indirgemecilik) yapmak suretiyle, aşırı bir soyutlama yoluna gitmekte, bu sayede de okuyucunun dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır.

İnsan hakları ve çalışma yaşamına ilişkin yasalardaki iyileştirmeler sayesinde, Schopenhauer'ın yaşadığı yüzyıldaki şartlara kıyasla çok daha olumlu koşullara ulaşılmış ve boş zaman aktivitelerine çok daha fazla zaman ayırabilecek olanaklara kavuşulmuştur. Schopenhauer'ın yaşadığı dönemlerde sadece zengin bireylerin yapabildiği aktiviteler, günümüzde orta hâlli bireyler tarafından rahatlıkla gerçekleştirilebilmektedir. Kitle iletişim araçlarının ekranlarına taşınmasıyla birlikte spor yayınları, geniş halk kitlelerine ulaşmaya başlamış ve yaygın bir rekreatif aktivite olma niteliğine bürünmüştür. Spor izleyiciliğinin bu şekilde tabana yayılmasıyla da Schopenhauer'ın alt ve üst tabaka gibi mutlak ayrımları arasındaki sınırları büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Buna karşılık, söz konusu durum, Schopenhauer'ın görüş ve yaklaşımlarını değersizleştirmemiş, felsefi zeminde ortaya koymuş olduğu bakış açısını ortadan kaldırmamıştır.

Günümüzde görselliğe dayalı olan ve geniş izleyici kitlelerine aktarılan spor yayınları, rekreatif aktivitelere yeni bir boyut getirmiş, özellikle son yıllarda geliştirilmiş mobil teknolojiler ise mekân bağımlılığını da ortadan kaldırarak, spor yayınlarına erişimi çok daha farklı bir düzleme taşımıştır. Olimpiyatlar veya uluslararası ölçekli turnuvaları ekranlara taşıyan televizyon kanalları, sporcu veya takımlar tarafından ortaya konulan müsabakaları yayımlamak suretiyle, milyonlarca bireyin ekranları aracılığıyla rekreatif aktivite gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamaktadır. Sporun evrensel değerlerine özel bir önem ve öncelik tanıyan TRT gibi yayıncı kuruluşlar, canlı izleme olanaklarının yanı sıra, geriye dönük zengin arşivleri, canlı spor yayınları ve düzeyli yorumları aracılığıyla kendi faaliyet alanında olumlu bireysel ve toplumsal kazanımların ortaya çıkmasına vesile olmaktadır. Sporun beraberinde getirdiği olumlu dışsallıkları ekranlara taşıyan TRT gibi geniş izleyici

kitlelerine ulaşan yayıncı kuruluşlar, sportif aktivitelerin temaşa niteliği sayesinde ortaya çıkan söz konusu olumlu dışsallıkları ulusal ve uluslararası ölçekte yaygınlaştırma misyonunu da yerine getirmektedirler.

5. Sonuç ve Tartışma

Mevlana, “Bulanmadan donmadan akmak ne hoştur” diyerek bunu bir ideal olarak sunsa da hayat sakin ve girdapsız akan bir nehir değildir ve bireyin uyanık bilinci, böyle bir akışa engel olmakta (Özkan, 2006: 98-99), bu ise acı ve ıstırapın müspet tarafını teşkil etmektedir (Schopenhauer, 2018d: 14). Söz konusu gerçekliğin farkında olan Schopenhauer, kendi yaşamında ıstıraplar karşısında karakter zayıflığı göstermemiştir. Zenginler arasında birçok kederli insan olduğu gibi, fakirler arasında da nice mutlu, neşeli insan bulunduğu (Özkan, 2006: 100) realitesini kabul eden Schopenhauer, çağdaş literatürde rekreatif aktiviteler olarak kavramlaştırılmış olan boş/serbest zaman kullanımı konusunu en genel çerçevede ‘aşağı sınıftakiler’ ile ‘yüksek sınıftakiler’ temel ayrımı kapsamında değerlendirmiştir. “İnsanın işi başından aşkın oldu mu can sıkıntısından da uzak kalır.” diyen Nietzsche’nin (1997: 32) öncülü Schopenhauer (2018: 252), söz konusu hususu, ikili bir ayrım gözeterek şu sözlerle ifade etmektedir: “İstırap/acı/düşkünlük, halkı nasıl rahatsız ediyorsa, can sıkıntısı da seçkinleri benzer şekilde rahatsız etmektedir. Toplum yaşamında Pazar günü, can sıkıntısını, diğer günler ise düşkünlüğü/ıstırapı dile getirmektedir.” Ne istersem yapabilirim görüşünü ileri sürenlere karşılık, “Sen istediğini yapabilirsin ancak, hayatının her anında sadece belli bir şeyi isteyebilirsin ve doğrusu ondan başkasını da isteyemezsin.” diyen Schopenhauer (2000: 33), isteme konusunda ortaya çıkan bu kısıtın, isteği yerine getirme çabasına da yansıtacağı, dolayısıyla istenenlerin koşulsuzca eyleme dönüştürülemediğini, istenilene ulaşım ulaşmamaya bağlı olarak da memnuniyet ile can sıkıntısı arasında mekik (salınım) yapılacağını ifade etmektedir.

Euklides’in aksiyomatik tümdengelimli yöntemi, matematiksel bir mutlaklık taşımaktadır. Sosyal bilimlerde alanında yürütülen bu makale, matematiksel anlamdaki mutlaklıklara bağlı kal(a)mamakla birlikte; varsayımdan önerme ve araştırma sorularına, buradan da başvuru birincil kaynak eserlerdeki bulguların analiz edilmesi bakımından Euklides’in anlayışına dayandırılmış ve temel mantık olarak benzer bir özdde işletilmiştir. Makalenin yöntem bölümünde ortaya konulan araştırma soruları, kuramsal arka plan ve bulguların analizi kapsamındaki anlatımlara dayalı olarak aşağıda kısaca yeniden değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

Rekreatif aktivitelerle spor yayınları arasında ne tür ilişki bulunduğu konusuna ilişkin açıklamalara, makalenin literatür taramasıyla bulgu ve analizlerin yapıldığı alt başlıklarında ayrıntılı olarak yer verilmiştir. İletişim bilimleri çalışma alanının bir konusu

olarak görülen spor yayınlarının, rekreatif aktiviteler kapsamında ele alınması durumunda, çok daha farklı değerlendirmelerin ortaya çıkarılabileceğinin mümkün olup olamayacağı hususunda ise rekreasyon bilim alanı içinde kalınarak kuramsal izahların getirilebileceğinin mümkün olduğu ortaya konulmuştur.

Felsefi temellendirmeye dayalı bir anlayışın, rekreatif aktiviteler ve spor yayınlarına ilişkin temel yaklaşımlarla çelişmeyeceği, tam aksine, teknik anlatımların çok ötesindeki derinlemesine felsefi incelemelerin, bütün bilim alanlarında olduğu gibi, rekreasyon ve yayıncılık alanlarında da etkinlikle yürütülebileceği kanaatine varılmıştır. Felsefi temellendirme çabası, âdeta bitmeyen bir uğraşığı ifade etmektedir. Rekreatif aktiviteleri, dolayısıyla da spor yayınlarını felsefi bir zeminde temellendirmeye yönelik bir adım olan bu makale ve benzeri türden çalışmalar, gereklidir fakat yeterli değildir. Zira makalede de sıklıkla göndermede bulunulan Sokrates, Platon ve Aristoteles gibi düşünürlere daha başkalarını da ekleyebilmek mümkündür. İnsanları haz ve elem verici davranışlar arasında salınan bir varlık olarak gören Epikuros'u, Schopenhauer'ın yaklaşımları için temel kabul edilebilecek filozoflar içinde ilk akla gelenler arasında yer almaktadır. Öte yandan, böylesi bir ilave temellendirme çabası, bu makalenin amaç, kapsam, sınırlama ve hacmini aşmakta ve gelecekte yapılacak çalışmaları gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

- Ahmet Mithat Efendi. (2016). Schopenhauer'ın Hikmet-i Cedidesi. İstanbul: Dergah.
- Aristoteles. (2002). Yorum Üzerine. Saffet Babür (Çev.). Ankara: İmge.
- Aristoteles. (2017). Nikomakhos'a Etik. Furkan Akderin (Çev.). İstanbul: Say.
- Atayman, Veysel. (2006). Varolmanın Acısı Schopenhauer Felsefesine Giriş. Veysel Atayman (Çev. ve der.), İstanbul: Donkişot Güncel.
- Aydın, Ayhan. (2009). Felsefe Düşünce Tarihi. Ankara: Pagem Akademi.
- Bozkurt, Nejat. (2008). Bilimler Tarihi ve Felsefesi İstanbul: Morpa Kültür.
- Cevizci, Ahmet. (2000.). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma.
- Demir, Ömer. (2000). Bilim Felsefesi. Ankara: Vadi.
- Drucker, Peter F. (2000). 21. Yüzyıl İçin Yönetim Tartışmaları. İrfan Bahçivangil ve Gülenay Gorbon (Çev.). İstanbul: Epsilon.
- Frankl, Viktor Emil. (1999). Duyulmayan Anlam Çılgılığı Psikoterapi ve Hümanizm. Selçuk Budak (Çev.). Ankara: Öteki.
- Frankl, Viktor E. (2016). Hayatın Anlamı ve Psikoterapi. Veysel Atayman (Çev.). İstanbul: Say.
- Frankl, Viktor E. (2018a). Anlam İstenci Logoterapinin Temelleri ve Logoterapi Uygulamaları. Mustafa Yalçınkaya (Çev.). İstanbul: Öteki.
- Frankl, Viktor E. (2018b). İnsanın Anlam Arayışı. Selçuk Budak (Çev.). İstanbul: Okuyan Us.
- Güzel, Cemal. (1999). Çoğulculuğun Kuramcısı: Lakatos. Ankara: Bilim ve Sanat.
- Janaway, Christopher. (2007). Schopenhauer. R. Çağrı Ataman (Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Karaköse, Bülent (2000). Spor Olsun. İstanbul: Anti LOB.
- Keskin, Uğur; Çalışkan, Kadir & Aydoğdu, Volkan. (2017). Spor Konulu Karikatür Kitapları Üzerine Bir İnceleme. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 13-30.

- Koyre, Alexandre. (2004). Bilim Tarihi Yazıları. Kurtuluş Dinçer (Çev.). Ankara: TÜBİTAK.
- Maleviç, Kazimir. (2015). İnsanın Esas Gerçekliği: Tembellik. Ender Keskin (Çev.). İstanbul: Sel.
- Nietzsche, Friedrich W. (1997). Seçilmiş Düşünceler (Denemeler). Samih Tiryakioğlu (Çev.). İstanbul: Assos.
- Nietzsche, F. (2005). Ahlakın Soykütüğü. ?????? (Çev.). İstanbul: Gün.
- Nietzsche, F. (2018). Eğitici Olarak Schopenhauer. Mustafa Tüzel (Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Osborne, Richard. (1996). Herkes İçin Felsefe. M. Doğan Şahiner (Çev.), İstanbul: Milliyet.
- Özkan, Senail. (2006). Schopenhauer Paradokslar Üzerinde Raks. Ankara: Ötügen.
- Platon. (2011a). Küçük Hippias. Furkan Akderin (Çev.). İstanbul: Say.
- Platon. (2011b). Meneksenos. Furkan Akderin (Çev.). İstanbul: Say.
- Platon. (2016). Euthydemos-Parmenides. Furkan Akderin (Çev.). İstanbul: Say.
- Sadi Şirazi. (2005). Gülistan. Kenan Sarıalioğlu (Çev.). İstanbul: Bordo Siyah.
- Sarı, Yaşar & Şenel, Elif. (2018). Bir Ekorekreatyon Faaliyeti Olarak Yoga Turizmi Üzerine Bir İnceleme. Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi, 2 (2), 20-23.
- Schopenhauer, Arthur. (1983). Schopenhauer'ın Felsefesi ve Aşkın Metafiziği Çevirisi. Selahattin Hilav (Çev.). İstanbul: YAZKO.
- Schopenhauer, A. (2000). İstencin Özgürlüğü Üzerine. Mehtap Söyler (Çev.). Ankara: Öteki.
- Schopenhauer, A. (2007a). Seçkinlik ve Sıradanlık Üzerine. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2007b). Parerga ile Pralipomena ya da Kısa Felsefe Denemeleri I. Kitap. Levent Özşar (Çev.). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Schopenhauer, A. (2007c). Ruh Görme Üzerine Parerga ile Pralipomena II. Kitap. Levent Özşar (Çev.). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Schopenhauer, A. (2008). Üniversiteler ve Felsefe. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2011). Yaşamın Bilgece Deneyimleri. Elif Yıldırım (Çev.). İstanbul: Oda.
- Schopenhauer, A. (2012). Eristik Diyalektik Haklı Çıkma Sanatı. Ülkü Hıncal (Çev.). İstanbul: Sel.
- Schopenhauer, A. (2014a). Felsefe Tarihinden Kesitler. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2014b). Mantıksal Düşünme Doktrini. Elif Yıldırım (Çev.). İstanbul: Oda.
- Schopenhauer, A. (2015). Akıl Sağlığı. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2016). Toplu Eserler-2. Göksu Birol (Çev.). Ankara: Yason.
- Schopenhauer, A. (2017a). Bilim ve Bilgelik. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2017b). Okumak Yazmak ve Yaşamak Üzerine. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Şule.
- Schopenhauer, A. (2017c). Ölüm ve İçsel Doğamızın Yok Edilemezliği ile Olan İlişkisi. Elif Yıldırım (Çev.). İstanbul: Oda.
- Schopenhauer, A. (2017d). Merhamet. Zekâi Kocatürk (Çev.). İstanbul: Dergâh.
- Schopenhauer, A. (2018a). İsteme ve Tasarım Olarak Dünya. Levent Özşar (Çev.). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Schopenhauer, A. (2018b). İdeal ve Gerçek. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Schopenhauer, A. (2018c). İnsan Doğası Üzerine. Çev. Elif Yıldırım, İstanbul: Oda.
- Schopenhauer, A. (2018d). Hayatın Anlamı. Ahmet Aydoğan (Çev.). İstanbul: Say.
- Strathern, Paul. (1997). 90 Dakikada Schopenhauer. Melek Yıldırım (Çev.). İstanbul: Gendaş.
- Tanyol, Cahit. (1998). Schopenhauer'da Ahlak Felsefesi. İstanbul: Gendaş.
- Woolgar, Steve. (1999). Bilim: Bilim İdesi Üzerine Sosyolojik Bir Deneme. Hüsamettin Arslan (Çev.). İstanbul: Paradigma.
- Yılmaz, Abdullah. (2015). Örgütsel Yaşamda Etkin Zaman Yönetimi. Bursa: Ekin.